

Симона КРЪЧМАРОВА

Софийски университет „Св. Климент Охридски“, София, България
simona.nikolaeva.kr@gmail.com

АНТОЛОГИИ И ИНСТИТУЦИИ**Simona KRACHMAROVA**

Sofia University “St. Kliment Ohridski”, Sofia, Bulgaria
simona.nikolaeva.kr@gmail.com

ANTHOLOGIES AND INSTITUTIONS

This article provides a brief overview of Croatian fantastic anthologies, with an attempt for contemporary typology of those in terms of their social function, influence and connection with the modern education system. The article presents the results of an author's survey into the interest of a sample of Croatian students from various faculties of Zagreb University in the fantastic literary fiction. The survey reveals students' associations related to the word “anthology” and whether the names of writers that they have already studied at school are familiar to them as part of the core of the Croatian fantastic anthologies.

Keywords: *anthologies, institutions, Croatian fantastic prose, education system.*

Констатацията на Фредерик Стендал от романа „Червено и черно“, че литературата е огледало на обществото и процесите, които се вихрят в него, може да продължим с твърдението, че антологиите¹ са своеобразно увеличително стъкло, което фокусира вниманието на читателите върху творби от конкретни периоди, тематични кръгове, жанрове или стилове в историята на една или няколко литератури. Антологиите са свидетелство за наличието на определени феномени в съответната литература, за тяхната естетическа разпознаваемост и обществена значимост. Антологиите, като синтез от художествени и металитературни текстове (Курташева 2012: 7), са съществена част от литературния процес и играят важна посредническа роля между оригиналните авторски произведения и читателя, от една страна, и между произведенията и обществените институции, от друга. Книгите с подбрани еднородни творби от различни

¹ *Етимологията* на събирателното съществително име антология се извежда от гръцката дума *anthología*, съставена от *ánthos* – цвете и *lógos* – слово. В монографията „Антологии и канон: антологийни модели на българската литература“ Биляна Курташева посочва, че втората съставка на думата конотира и вариант, изведен от гръцкия глагол *legein* – събирам, бера (избира, подбира, но и съхранява, колекционира). Към този вариант се придържат и хърватските съставители на антологии. Курташева определя антологията като „литературна и металитературна форма“, „вид елитарен подбор, подреждане и представяне на автори и творби“ (Курташева 2012: 7), който утвърждава и съхранява литературната традиция.

автори формират както националното, така и естетическото самосъзнание на съответния етнос. В Хърватия от XVI в. до наши дни са създадени над двеста антологийни сборници (Brešić 2001: 178), сред които, наред с преобладаващите поетически антологии на любовни и патриотични теми, съществуват антологии, представящи генезиса, развитието и утвърждаването на нови жанрове.

Целта на настоящата статия е да направи кратък преглед на хърватските литературни антологии, да се опита да ги типологизира от гледна точка на обществената им функция и връзката им с обществените институции, в частност със съвременната образователната система. Статията представя и резултатите от извършено авторско проучване на интереса на хърватската младеж към фантастиката и антологиите с фантастична проза.

Хърватската литература е сред най-старите европейски литератури. Нейното динамично, белязано с периоди на възход и упадък, развитие ясно отразява различния политически статус на хърватите и еволюцията на тяхната историческа поетика. Историята на хърватските литературни антологии започва още през XVI в., когато Никша Ранџина публикува под едни корици, написани на латински, творби от различни автори (Brešić 2001: 161–178). Първата песнопойка на хърватски език, наподобяваща тематична патриотична антология, е съставената от Драгутин Раковац и Людевит Вукотинович „Pjesme domorodne“ (1842, 1854), но според Винко Брешич първата същинска хърватска антология е „Венец от избрани хърватски и сръбски стихотворения“ (1873) на Аугуст Шеноа.

Изключително важно културно „място на паметта“ за хърватите представлява ренесансово-бароковата дубровнишко-далматинска литература от периода XVI–XVII в. Съвсем естествено златният период на хърватската книжовност се възпроизвежда синхронно (споменатата книга на Н. Ранџина) и диахронно многократно. Сред антологиите, припомнящи непреходното наследство, са: „Антология на любовната лирика“ (съст. Божидар Ковачевич, 1927), събрала творби на ренесансово и барокови хърватски поети от Шишко Менчетич до Иван Бунич Вучич, която е и първата жанрово-тематична антология в хърватската антологийна практика; „Антология на дубровнишката лирика“ (съст. Милан Решетар, 1933); „Антология на дубровнишката лирика“ (съст. Драголюб Павлович, 1960) и учебните помагала, които Рафо Богишич създава за образователната система: „Лютня и тромпет: антология на по-старата хърватска поезия: за ученици и студенти“ (1971) и „Хърватски петраркисти“ (1975).

Антологиите отразяват и следващия по-важност период от хърватската история – епохата на Хърватското възраждане, известно като Илиризъм, чийто художествен израз е романтизмът. Това е времето, когато поради поробеното си положение в рамките на Хабсбургската империя, хърватите се възприемат като част от обединеното южнославянство и акцентират близостта между хърватския и сръбския език и сходното им фолклорно и литературно творчество. Такава са едни от първите хърватски антологии, съставени от известния прозаик

Аугуст Шеноа „Венец от избрани хърватски и сръбски стихотворения“ (1873) и „Антология на хърватската и сръбска народна и художествена поезия с увод за поетиката“ (1876). Интересно е да се отбележи, че тези антологии са своеобразно продължение на сборника на хърватина Андрия Качич-Миошич „Приятен разговор на словинския (славянския) народ“ (1756), който съдържа авторски стихове, за които първоначално се е смятало, че са събрани от Качич-Миошич народни умотворения. Втората „смесена“ антология на Шеноа потвърждава тезата на българския литературовед Боян Ничев за прехода от колективно към индивидуално творчество (Ничев 1976), който се извършва през периода на Южнославянското възраждане.

Възрожденският славяноцентризм обаче е съпроводен с явни стремежи за езикова, културна и политическа самостоятелност на хърватите, което се вижда от поредица антологии, започваща с „Хърватска антология“ (1892) на Хуго Бадалич, в която съставителят за пръв път включва само произведения от етнически хървати, и продължаваща до днес.

В статията „Първо столетие на хърватската антологична практика“ В. Брешич представя възникването на необходимостта от антологии в хърватска среда и разграничава предисторията от историята на подбиране на избрани литературни произведения. Разликата между историята и предисторията се състои в континуитета, тоест в „постоянството на антологийната практика и нейното пълноправно встъпване и настаняване“ в културната национална среда (Brešić 2008: 62). Брешич обобщава, че „при литературата това означава на първо място обединяване на регионалното наследство в едно, последвано от търсене и изучаване, а след това и неговото представяне като едно цяло“ (Brešić 2008: 62). Изследователят отбелязва, че първоначалната цел на хърватските антологии е да съберат и публикуват поезията от по-старите периоди, предимно дубровнишката, след това лирическата и епическата народна поезия и насочване към съвременните творби като в началото (предвид идеологичната насоченост на Илиризма и желанието за утвърждаването на всеславянската идея) се съставят общи антологии, а впоследствие надделява националният елемент и сръбското творчество отпада от антологиите.

Едновременно с това се възобновява интересът към регионалното и богато на диалекти творчество, което при утвърждаването на единна национална хърватска литература през предходните сто години е било изтласквано в периферията на литературния процес. Така през 1933 г. Драгутин Тадиянович и Олинко Делорко публикуват „Хърватска модерна лирика“, в която за първи път са включени съвременни творби на чакавски и кайкавски диалект, през 1934 г. Никола Павич отпечатва първата написана на диалект „Антология на чакавската лирика“, а през същата година Иве Йеленович и Хияцинт Петрис съставят „Антология на новата чакавска лирика“.

Хърватоцентричността изразяват и почти всички антологии от първата третина на XX век до днес. Този тип е особено актуален по време на Втората световна и т. нар. югославска война: „За Родината. Патриотична лирика“ (съст.

Якоб Ивацинович, 1941), „Хърватската родина. Антология на хърватската патриотична поезия 1841–1941“ (съст. Винко Николич, 1942), „Лаври. Новите хърватски патриотични стихотворения“ (съст. В. Николич, 1943). През 1943 г. е публикувана двутомната „Между две войни – антология на новата хърватска лирика“ (съст. В. Николич). Началото на 90-те години на XX в. е белязано от югославската война и преобладават поетичните антологии на военна тематика, сред които се откроява „В този страшен час“ (съст. Анте Стамач и Иво Санадер, 1992).

След създаването на Социалистическа федеративна република Югославия (повлияни от народната революция) се появяват политически пристрастни антологии като „Огън и рози“ (съст. Юре Кашелан, 1956), „Югославска революционна поезия“ (съст. Мак Диздар, 1959) и др. и тяхната противоположност – емигрантските антологии – „Книга на безименните“ (1947) и „Под чуждо небе. Хърватска емигрантска поезия, 1945–1955“ (съст. В. Николич, 1957), които са отпечатани в чужбина. През 70-те и 80-те години се увеличава броят на антологиите, свързани с хърватската диаспора: „Антология на буньеначките хървати“ (съст. Геза Кикич, 1971), „Хърватска изселническа лирика“ (съст. Луциян Кордич, 1974), „Хърватският Одисей. Антология на хърватската поезия за изселничеството от XV век до днес“ (съст. Иво Смолян, 1980).

Важно значение за едновременното формиране и утвърждаване на национално и естетическо самосъзнание играят т.нар. общи антологии, които обикновено проследяват в хронологичен план дадена тематика или жанр. През 1970 г. излиза „Златка книга на хърватската поезия от началото ѝ до днес“, която е съставена от Влатко Павлетич и е смятана за най-всеобхватната поетична антология, включваща и поезията на хърватските поети емигранти, а през 1974 г. Иван Сламниг публикува „Антология на хърватската поезия от А. Качич-Миошич до А. Г. Матош“.

Наред с антологиите, обслужващи национални и идеологически цели, от първата третина на XX в. започват да се създават антологии, чиито функции са предимно тематично-познавателни и естетически. Сред познавателните сборници се открояват издадената през 1934 г. тематична „Адриатическа антология“ на Нико Бартулович, редица антологии с обединяващ фактор родните градове на авторите, антологията „Лириката на гърдата“ (съст. Миле Старчевич, 1935), „Хърватската майка в песнопойка“ (съст. В. Николич и Сидя Кошутич, 1941), „Хърватска марианска лирика“ (съст. Душан Жарко) и „В сянката на трансценденцията“ (съст. Невен Юрица и Божидар Петрач, 1987) и др.

С утвърждаването на нови жанрове и течения в хърватската литература започват да се издават антологии, композирани предимно на жанров принцип. През 1955 г. излиза първата антология на хърватския пътепис „Хърватски пътеписци“ (съст. Славко Йежич), а през 1957–8 г. – жанроцентричните „Антология на хърватските стихотворения в проза“ (съст. Драгутин Тадянович и Златко Томичич), „Антология на хърватското есе“ (съст. Иво Франгеш, 1957) и „Антология на хърватската драма“ (съст. Мариян Маткович, 1958). През 1985 г.

излиза първата антология, посветена на литературно течение – „Антология на дадаистичната поезия“ (съст. Бранимир Донат), както и тритомната „Антология на хърватската драма“ (съст. Бранко Хечимович, 1988).

Антологичната дейност е в крак със съвременните тенденции и мигновено „реагира на появата на новите медии, в които свое място намира и литературата“ (Brešić 2001: 172–173) чрез обнародването през 1966 г. на две антологии: „Антология на радиодрамата“ (съст. Чедо Прица) и „Антология на ТВ-драмата“ (съст. Борислав Мъркшич). В началото на нашето столетие започват да доминират нови тенденции и през 2014 г. и 2016 г. се появяват две антологии на Фейсбук поетите (съст. Здравко Одорчич), в които са включени автори от цял свят, публикуващи в социалната мрежа.

Сред мнимо деидеологизирните антологии голям интересни представляват антологията на фантастичната проза, които показват зараждането, развитието и утвърждаването на жанра и неговата парадоксална обвързаност със соцреалистичния период на хърватите чрез неговото заобикаляне или игнориране.

От появата на първия фантастичен разказ, „Ljubav na odru“ („Любов на смъртен одър“), на Рикард Йоргованич през 1876 г. до съставянето на първата антология „Покана за омагьосващо пътешествие. Антология на фантастиката в най-младата хърватска проза“ („Poziv na basnoslovno putovanje. Antologija fantastike u najmlađoj hrvatskoj prozi“) през 1972 г. изминава почти цял век. Най-доброто от хърватската фантастика е събрано в четирите антологии на хърватската фантастична проза, публикувани през периода 1972–2001 г.: „Poziv na basnoslovno putovanje. Antologija fantastike u najmlađoj hrvatskoj prozi“ (съст. Нада Пинтерич, 1972); „Antologija suvremene fantastične proze i slikarstva“ (съст. Бранимир Донат и Игор Зидич, 1975); „Guja u njedrima. Panorama novije hrvatske fantastične proze“ (съст. Ивица Жупан, 1980); „Prodavaonica tajni. Izbor iz hrvatske fantastične proze“ (съст. Ягна Погачник, 2001).

Основните теми, застъпени в антологията са: определяне на границите между реалността и съня, нормалността и лудостта, истината и лъжата; непознатото, което е далечно и предизвиква страх у героите, проблемът за идентитета и това как не можем да бъдем сигурни кои сме; халюцинациите като вид игра с човешкото съзнание; забравата като бягство, спасение, но и наказание.

По време на социализма в Югославия властва държавната цензура, която ограничава оригиналното послание, което авторът иска да предаде на читателя си, в случай, че е в разрез с наложената идеология. Фантастиката дълго време е била измествана в периферията на литературата, тъй като всява съмнение в установения реалистичен образ, отразява различността и необяснимостта. Фантастичните произведения са начин да се заобиколи цензурата, тъй като с тематиката и изразните средства те се противопоставят на наложения след 1945 г. метод на социалистическия реализъм и по индиректен начин внушават на читателите, че съществуват и други, коренно различни от социалистическата нормативност и сивота светове. Три от антологията успяват да се появят още

през социалистическия югославски период на хърватите, но тяхното значение е маргинализирано от официозната критика.

След създаването на суверенна хърватска държава ситуацията коренно се променя и литературата освен строго преследваща патриотични и идеологически цели, става част от формирането цялостен мироглед у подрастващото поколение. Променената политическа парадигма способства вече утвърдените чрез фантастичните антологии автори и разкази да престанат да бъдат маргинални и след включването им в учебните училищни и университетски програми стават част от хърватския образователен канон.

Основната задача на училището е да даде възможност „за разбиране и откриване на света, в който живеем, за разбиране на миналото и настоящето в природата, обществото, за човешко отношение към природата и хората, за креативност, за развиване на материални и духовни стойности“ (NPROŠ 2013: 2)². Сред задачите в областта на хърватския език и литература хърватското Министерство на образованието поставя опознаването и съпреживяването; развиването на усещането за литературен език; развиване на читателските потребности; създаването на читателски навици; предоставянето на възможност за самостоятелно четене и рецепция на литературната творба. Попадането на литературна творба в образователния канон прави нейния автор, ако не чрез творбата си, поне поименно познат на читателската аудитория.

Сред авторите, които са попаднали в образователния канон и са поместени в някоя от представените фантастични хърватски антологии, са: Дубравко Хорватич (изучава се във 2. клас – „Stanari u slonu“, в 3. клас – „Grčki top“, в 6. клас – „Junačina Mijat Tomić“)³, Ивана Бърлич-Мажуранич (4. клас – „Šuma Striborova“)⁴, Соня Ловренчич (4. клас – „Esperel, grad malih čuda“)⁵, Павао Павличич (5. клас – „Zeleni tigar“, „Petlja“, „Trojica u Trnju“, 7. клас и 9. клас – „Dobri duh Zagreba“)⁶, Стьепан Томаш (6. клас – „Mali ratni dnevnik“)⁷, Дубравко Йелачич-Бужимски (7. клас – „Sportski život Letećeg Martina“, „Balkanska

² https://mzo.hr/sites/default/files/migrated/nastavni_plan_i_program_za_os_2013.pdf (11.10.2018 г.) – на страницата на Министерството на науките и образованието на Р. Хърватия е публикуван „Учебен план и програма за основно училище, редактиран в съответствие с Хърватския правопис на Института за хърватски език и езикознание“ (съкр. NPROŠ) от 2013 г. (23.10.2017 г.).

³ В антологията на Бранимир Донат и Игор Зидич е представен с разказа „Đavao u podne“.

⁴ Представена е със същата творба в антологията на Донат и в тази на Ягна Погачник.

⁵ Представена в антологията на Ягна с „Crvenkosa, vitez, mačak i vještica“.

⁶ Представен и в четирите антологии.

⁷ Виж Приложение №2 (съдържа авторите и техните произведения от антологията на Жупан и тази на Погачник). През същата година от обучението си учениците се запознават с научно-фантастичния жанр, което допринася за различаването му от фантастичния.

mafija“)⁸, Динко Шимунович (7. клас – „Duga“, 8. Клас – „Alka“ и 11. клас – „Muljika“)⁹, Джуро Судета (8. клас – „Mog“)¹⁰, Владан Десница (8. клас – „Pravda“ „Proljeća Ivana Galeba“)¹¹, Мирослав Кърлежа (8. клас – „Djetinjstvo“ и 12. клас – „Povratak Filipa Latinovicza“ и „Gospoda Glembajevi“)¹², Горан Трибусон (8. клас – „Legija stranaca“)¹³, Антун Густав Матош (9. клас – „Cvijet sa raskršća“ и 11. клас – „Самао“)¹⁴, Вйекослав Калеп (9. клас – „Gost“)¹⁵, Ксавер Шандор Джалски (11. клас – Illustrissimus Battorych)¹⁶, Янко Лесковар (11. клас – „Misao na vječnost“), Фран Галович (11. клас – „Jesenski vetar“)¹⁷, Юре Каштелан (12. клас – „Tifusari“)¹⁸.

Наличието на толкова много автори от антологиите в учебната програма както на основните училища, така и на гимназиите¹⁹, само потвърждава представителността на авторите, които са поместени в антологиите и предполага разпознаването на техните имена в хърватското общество²⁰.

Интерес към фантастичната тематика показват и избраните дисциплини в хърватските университети. В Загребския университет се забелязва континуитет, тъй като в Катедрата по сравнителна литература се изучава – „Фантастиката в хърватската литература“ през академичната 2006/2007, дисциплина, преподавана от проф. Павао Павличич. През академичната година 2016/2017 д-р Кристина Гървич отново (като избираема дисциплина) въвежда продължението – „Хърватска фантастична литература II“. Времевият обхват, който се разглежда е от Романтизма до днес, като се обръща внимание предимно на кратките литературни форми и се извеждат паралели между хърватските представители и чуждите автори на фантастична проза.

⁸ Представен е в три от четирите подбора.

⁹ С „Duga“ е представен в антологията на Донат.

¹⁰ В антологията на Донат и в избора на Погачник със същото произведение.

¹¹ Виж Приложение №1 (съдържа авторите и техните произведения от антологията на Пинтерич и тази на Донат).

¹² Виж Приложение №1.

¹³ Присъства и в четирите антологии, както и Павао Павличич.

¹⁴ Виж Приложение №1 и Приложение №2, присъства с творбата „Самао“ и в антологията на Донат и в тази на Погачник.

¹⁵ Пак там.

¹⁶ Пак там.

¹⁷ Пак там.

¹⁸ Виж Приложение №1.

¹⁹ <https://www.ncvvo.hr/nastavni-planovi-i-programi-za-gimnazije-i-strukovne-skole/> (11.10.2018 г.) – от посочената страница на Националния център за външно оценяване на образованието е взета „Учебната програма за гимназиите“ (http://dokumenti.ncvvo.hr/Nastavni_plan/gimnazije/obvezni/nastavni-program.pdf) (11.10.2018 г.) в Хърватия и „Учебната програма по хърватски език“ в гимназиите в Хърватия (http://dokumenti.ncvvo.hr/Nastavni_plan/gimnazije/obvezni/hrvatski.pdf), (11.10.2018 г.).

²⁰ Доказателство за подобно твърдение е и проведената анкета със хърватски студенти, за която ще стане въпрос по-късно.

В Университета в Задар като избираема дисциплина д-р Корнелия Кувач-Левачич преподава „Хърватска фантастична проза“. Целта е студентите да се запознаят с историческото и жанрово развитие на хърватската фантастична проза, обръща се внимание на мита, устното творчество, средновековните литературни форми, проследяват се генезисът на хърватската фантастична проза от XIX до XXI век. Сред задължителна литература по тази дисциплина се посочва поне една от фантастичните антологии, публикувани след 1975 г.²¹.

Като избираема дисциплина „Фантастиката в хърватската литература“ присъства и в програмата на Университета в Осийек „Йосип Юрай Щросмайер“. Доц. Дубравка Брунчич задава като основна цел на дисциплината: запознаването на хърватските студенти с фантастичния жанр и неговото развитие в рамките на XIX век и първите десетилетия на XX век в Хърватия²², като сред задължителната литература са само теоретични текстове, а към допълнителната са добавени художествените.

С помощта на социалната мрежа „Фейсбук“ авторът на настоящата статия проведе анкета²³ със студенти от различни факултети²⁴ на Загребския университет с цел да установи нивото на знание на хърватските студенти за антологиите, какви асоциации поражда думата „антология“, и дали са им познати имената на вече изучавани от тях в училище автори, които са и част от ядрото на пиещите фантастична проза.

За да бъдат максимално обективна анкетата не е отправена само към изучаващите литература студенти. В анкетата бяха отправени пет кратки въпроса, които не изискват много усилия от участниците: асоциация с думата „антология“, да посочат литературния род, с който свързват антологията, дали са чели антология и да посочат нейното заглавие (или поне тематиката ѝ); последният въпрос е за свързването на имената на авторите (Павао Павличич, Горан Трибусон, Стийепан Чуич, Драго Кеканович и Дубравко Йелачич-Бужимски) с жанровете, които са характерни за тях. Анкетата „изпитва“ не само паметта и интереса към литература на студентите, но и функционалността на образователните институции.

²¹ Присъствието на антологията на Нада Пинтерич не се отбелязва, като предположение за този пропуск може да се приеме краткия подбор на автори – само седем, но от друга страна това са и едни от най-ключовите за развитието на хърватската съвременна проза творци.

²² Т.е. дисциплината разглежда само началния етап на развитие на фантастичната проза в хърватска среда.

²³ Анкетата беше проведена онлайн чрез платформата на „Google Forms“, която позволява достъпно попълване от неограничен брой участници.

²⁴ Анкетата беше разпространена в рамките на месец в затворените групи на две хърватски студентски общежития – „Д-р Анте Старчевич“ и „Стийепан Радич“, както и в групите: Хърватистика 2012/2013, Социология 2014/2015, Клуб на студентите по информационни технологии, Педагогика 2015/ 2016, Социология 2017/2018, Групата на студентите по етнология, Хърватистика 2016/2017, Философия 2017/2018.

Резултатите показват, че участие в анкетата са взели 116 студенти, от които 90 жени и 26 мъже (Фиг. 1). Преобладаващата част от участниците следват филологически специалности във Философския факултет на Загребския университет, като след тях количествено се нареждат: социологията, педагогиката, психологията, библиотекарството, философията, етнологията и антропологията, т. е. – взелите участие студенти са предимно с хуманитарен профил.

Фиг. 1 Участници в анкетата

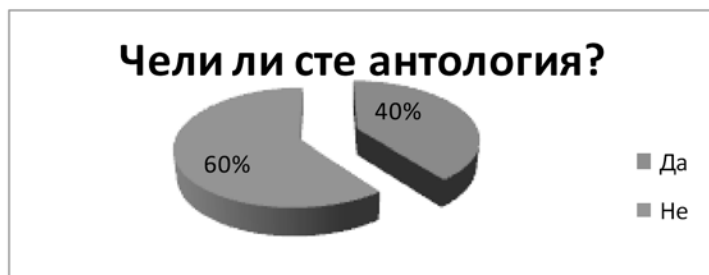
Отговорите²⁵, получени на въпроса с асоциации, свързани с думата „антология“, са изключително разнообразни и даващи поле за размисъл. Най-често се среща отговорът „сбирка“, „избрани творби“, „книга“. Водеща при тези асоциации е формата на антологията – посочени са и асоциации с нейните качества – че събира най-известните и най-добрите произведения; има и темпорални асоциации, обвързващи антологията с историята и нейната устойчивост; други асоциации са тематични – „гръцка“ или „старогръцка“ или свързани директно с името на М. Кърлежа, като ключов автор за хърватската литература, чието творчество има антологичен статут. Освен с литературата студентите свързват понятието „антология“ още с музиката, изобразителното изкуство, киното и драмата.

Относно литературния род, с който свързват антологията, водещ е резултатът на антологиите с поезия (45 души), следват 33 души с обобщаващия отговор, че свързат антологията с всички родове (проза, поезия, драма); един от участниците свързва антологиите само с антологичните творби без значение на литературния им род, а шестима изобщо не свързват антологиите с литература.

На затворения въпрос – „Чели ли сте антология?“ 46 души отговарят утвърдително, докато повечето (70 души) казват, че не са чели (Фиг. 2). Студентите, които са чели антологии, посочват, че са направили това заради задължителната литература по някоя от изучаваните дисциплини, а други признават, че и да са чели, не могат да посочат заглавие. Сред по-

²⁵ На въпросите, които участниците имат право на отворен отговор, ще бъдат посочени най-често срещаните отговори или онези, които се открояват с оригиналност.

сочените заглавия преобладават тези на поетични антологии. Сред участниците има и студентка, която следва Сравнително литературознание и Италианска филология, която е посочила заглавието на фантастичната антологията на Донат и Зидич.

Фиг. 2.

Интересно е, че се получава припокриване на термините антология и класика – пример за подобно объркване имаме при двама от участниците, които са посочили като заглавия на антологии: Шекспир – „Ромео и Жулиета“, Кърлежа – „Завръщането на Филип Латинович“, Достоевски – „Престъпление и наказание“, както и Омир – „Одисея“. Тънка е границата между антология и класика, антологията се намира на едно стъпало по-ниско на литературно-историческата стълбичка преди достигането на класиката.

Последният въпрос от анкетата цели установяване на разпознаваемостта на имената на едни от основните автори на фантастични разкази: Павао Павличич, Горан Трибусон, Стийепан Чуич, Драго Кеканович и Дубравко Йелачич-Бужимски. Изключително радващ е резултатът, че никой от участниците не е отбелязал, че не свързва имената им с нито един от посочените жанрове (за разлика от отговора на въпроса „Какво е антология?“). Най-висок резултат получава криминалният жанр – 58 души, следван от фантастичния с 34 души (Фиг. 3). Високият резултат на криминалният жанр се дължи на преориентирането на тези автори именно към криминалните романи, които чрез своята загадка, напомнят на фантастичните разкази²⁶.

²⁶ Разлика настъпва като дойде краят и трябва да има развързка – фантастиката остава необяснима до края, а при криминалният жанр следва рационално детайлно обяснение.

Фиг. 3.

Броят на участниците и отговорите, които са дали, отговарят и надвишават предварително поставените цели на анкетата²⁷. Резултатите показват, че понятието „антология“ е познато на почти всички студенти с изключение на един от тях. Анкетираните се ориентират не само строго литературно, но също така свързват антологията и с други изкуства като: кино, театър, музика. Повече от една трета от участниците посочват заглавие на антология, която са чели, което дава основание да се смята, че антологията има канонотформираща функция и че играят важна роля като място на паметта в колективната памет. Тази идея се потвърждава от успешното разпознаване на имената на посочените съвременни автори като на второ място се нареждат и техните творбите (ако се сетят за тях). Проведената анкета показва ориентираност и основни познания относно понятието антология, но и някои проблеми при различаването на антология от класика.

²⁷ Първоначалната идея беше за извеждане на изводи от анкетата въз основа на отговорите на 50 души.

ЛИТЕРАТУРА

- Брешич 2001:** Brešić, Vinko. Hrvatske antologije. – U: Teme novije hrvatske književnosti. Zagreb: Nakladni zavod Matice Hrvatske, 2001.
- Курташева 2012:** Курташева, Б. Антологии и канон: антологийни модели на българската литература. София, 2012. **Kurtasheva 2012:** Kurtasheva, V. Antologii i kanon: antologiyni modeli na balgarskata literatura. Sofia, 2012.
- Ничев 1976:** Ничев, Б. От Фолклор към литература. Български писател, София, 1976. **Nichev 1976:** Nichev, V. Ot Folklor kam literatura. Balgarski pisatel, Sofia, 1976.
- NPPOŠ 2013:** Nastavni plan i program za osnovnu školu // Учебен план и програма за основно училище, редактиран в съответствие с Хърватския правопис на Института за хърватски език и езикознание, публикуван на страницата на Министерството на науката и образованието на Р. Хърватия – https://mzo.hr/sites/default/files/migrated/nastavni_plan_i_program_za_os_2013.pdf (11.10.2018 г.).

Приложение №1

„Poziv na basnoslovno putovanje. Antologija fantastike u najmlađoj hrvatskoj prozi” (съст. Нада Пинтерич, 1972)	„Antologija suvremene fantastične proze i slikarstva” (съст. Бранимир Донат и Игор Зидич, 1975)
Albert Goldstein – „O jajetu i mnogima“ Nenad Šepić – „Riječ“ Stjepan Čuić – „Jelenine želje“ Pavao Pavličić – „Veliko zvono“ Irfan Horozović – „Latifova priča“ Drago Kekanović – „Smrt“, „Klorofil i tinta“ Goran Tribuson – „Kugle“	Rikard Jorgovanić – „Ljubav na odru“ (1876.) Ksaver Šandor Gjalski – „San doktora Mišića“ (1890.) Janko Leskovar – „Misao na vječnost“ Branimir Livadić-Wiesner – „Pogodi tko te udari!“ Dinko Šimunović – „Duga“ Antun Gustav Matoš – „Camao“ (1900.) Ivana Brlić-Mažuranić – „Šuma sriborova“ Matija Lisičar – „Bolesna savjest“ Josip Baričević – „Život i smrt Petra Pavlovića“ Fran Galović – „Začarano ogledalo“ (1913.) Miroslav Krleža – „Kako je doktor Gregor prvi put u životu sreo Nečastivog“ August Cesarec – „San doktora Prospera Lupusa“ Ulderiko Donadini – „Đavo gospodina Andrije Petrovića“ (1915.)

<p>Josip Orešković – „Smrt u kući baroka“ Slavko Batušić – „Pred kineskim ratnim sudom“ Mladen Horvat – „Zelene oči“ Đuro Sudeta – „Mor“ (1930.) Nikola Šop – „Priča o tome kako je moj gradić potonuo“ Vjekoslav Kaleb – „Gost“ Vladan Desnica – „Delta“ Novak Šimić – „Karo-dečak“ Petar Šegedin – „O Razumu običnom i neobičnom crvenokosom“ Ranko Marinković – „Benito Floda von Reltih“ Jure Kaštelan – „Heliopolis“ Ivan Raos – „Partija preferensa“ Krsto Špoljar – „Paramnezija“ Antun Šoljan – „Brod u boci“ (1975.) Tonči Petrasov-Marović – „El Greko“ Nedjeljko Fabrio – „Pakleni domenikana-c“ Alojz Majeić – „Muški mozak“ Dubravko Horvatić – „Đavao u podne“ Kazimir Klarić – „Vukodlk“ Nenad Šepić – „Riječ“ Stjepan Čuić – „Križevi“ (1971.) Pavao Pavličić – „Pismo što ga je Ivan Radak poslao iz Sjeverne Italije svome prijatelju u naš grad“ Drago Kekanović – „Jedna stara priča“ Dubravko Jelačić Bužimski – „Sirov okus mesa“ Goran Tribuson – „Zavjera kartografa“ Nikola Đuretić – „Mors“ Dunja Grbić – „Žena“</p>
--

Приложение №2

„Guja u njedrima. Panorama novije hrvatske fantastične proze“ (съст. Ивица Жупан, 1980)	„Prodavaonica tajni. Izbor iz hrvatske fantastične proze“ (съст. Ягна Погачник, 2001)
Veljko Barbieri – „Novčić Gordijana Pija“ Vesna Biga – „Homoteka“ Neda Miranda Blažević – „Hipnosova zdjelica“ Goran Bujčić – „Posjet“ Dubravko Jelačić Bužimski – „Novogodišnja noć gospodina Maksimilijana“ Josip Cvenić – „Otkriće bezazlenih trenutaka svijesti“ Stjepan Čuić – „Sat“ Nikola Đuretić – „Školjka“ Albert Goldstein – „Predanje o lutilici Joni“ Dunja Grbić – „Krik, svjetlo“ Drago Held – „Boje“ Boris B. Hrovat – „Čistilište“ Drago Kekanović – „San“ Kazimir Klarić – „Na četiri noge“ Goran Massot – „Došljak“ Saša Meršinjak – „Trenutak Tišine u životu Ignaca Hohnjeca“ Ivan Ott – „Prepočetak“ Pavao Pavličić – „Guja u njedrima“ Davor Slamnig – „Botanička bajka“ (u II.– ne) Branka Slijepčević – „Bilo je to kao kad bi čovjek rekao: hop!“ Milorad Stojević – „Dvorski kroničari i povijest“ Slobodan Šembera – „Lazarovo uskrsnuće“ Nenad Šepić – „Ljubavna priča s otoka nade“ Stjepan Tomaš – „Ispovijed“ Goran Tribuson – „Bečke gljive“ Dubrovka Ugrešić – „Tko sam (meta-terxie)“ Milko Valent – „Otvaranje jezgre(Clown u sarkofagu)“ Bože V. Zigo – „Čovjek iz Babilona“	Rikard Jorgovanić – „Ljubav na odru“ (1876.) Ksaver Šandor Gjalski – „San doktora Mišića“ (1890.) Antun Gustav Matoš – „Camao“ (1900.) Fran Galović – „Začarano ogledalo“ (1913.) Ulderiko Donadini – „Đavo gospodina Andrije Petrovića“ (1915.) Đuro Sudeta – „Mor“ (1930.) Ivan Raos – „Gaudamada“ (1. – 3. lipnja 1949.) Antun Šoljan – „Brod u boci“ (1975.) Dalibor Cvitan – „Doktor Štor“ (1987.) Ivo Brešan – „Počast“ (2000.) Nedjeljko Fabio – „Zaraza“ (1967.) Stjepan Čuić – „Križevi“ (1971.) Pavao Pavličić – „Sve je sve“ (1975.) Irfan Horozović – „Vrt“ (1972.) Drago Kekanović – „Ono“ (1971.) Stjepan Tomaš – „Ispovijed“ (1972.) Goran Tribuson – „Praška smrt“ (1975.) Dubravko Jelačić Bužimski – „Vrane“ (1972.) Vesna Biga – „Nemušta šuma“ (1998.) Veljko Barbieri – „Novčić Gordijana Pija“ (1975.) Neda Miranda Blažević – „Hipnosova zdjelica“ (1979.) Senko Karuza – „Mali kućni duh“ (1997.) Željko Zorica – „Prvi grbavac u Zagrebu“ (1999.) Edo Budiša – „Prodavaonica tajni“ (1984.) Sanja Lovrenčić – „Crvenokosa, vitez, mačak i vještica“ (1998.) Boris Perić – „Heartland“ (1995.) Tarik Kulenović – „Mrtva ruka“ (1998.) Milana Vuković Runjić – „Nina iz Urbina“ (1998.)